

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati na uredništvo — naročnino, reklamacije in vse administrativne stvari pa na upravništvo v Ljubljani Učiteljska tiskarna, Frančiškanska ul. 6/1. Vse pošiljate je pošiljati franko. Reklamacije so proste poštnine. Rokopisov ne vračamo. Telefon uredn. 312.

UČITELJSKI TOVARIŠ

Stanovsko političko glasilo UJU. - Poverjeništvo Ljubljana

Izhaja vsak četrtek. Naročnina znaša za neorganizirane 40 Din, za inozem. 60 Din. Posamezna številka 1 Din. Članstvo „Pov. UJU — Ljubljana“ ima s članarino že plačano naročnino za list. Za oglase in reklamne novice vseh vrst je plačati po Din 2:50 od petih vrst. Inzeratni davek posebej. Pošt. ček. ur. 11.197.

Ideja državnega narodnega edinstva in verske strpnosti.

U Istoriji Južnih Slovena otpočela je nova epoha.

Narod jednega porekla i jedne duše stavljen u toku Istorije u bogate i lepe predele; izložen večito pritisku sila s Istoka i Zapada, Severa i Juga; ugrožavan kroz sve vekove do naših dana imperijama, državama i silama koje su ga smatrale za svoj plen i smetnju svojim planovima; izložen uticaju raznih kultura, i borbi za kulturno, versko, političko, ekonomsko ili kakvo drugo potčinjavanje, izdržao je dugotrajni i strašni ispit u borbi za opstanak, i posle tolikih vekova i neizmernih žrtava i patnji, stvorio svoje narodno ujedinjenje.

Da bi uginule sve klice koje su vekovima radile na duhovnom, političkom, ekonomskom i verskom razjedinjavanju i poborlivanju moraju pasti sve predrasude i sve pregrade, veštački stvarane i stvorene: da nas odrode, da nas rastave, da stvore nepoverenje i da nas razjedine.

Sledjući primeru velikih radnika na stvaranju jedinstva, sve plemenite narodne sile moraju se uputiti jednome cilju: stvaranju jedne duše narodne, i jednog, jedinstvenog, zdravog, političkog, prosvetnog, ekonomskog i socijalnog organizma, kako bi strujanje novoga života unelo snage u sve kutove Otadžbine i stvorilo jedan snažan front: za slobodu, pravdu i napredak unutra, i za obezbeđenje skupocenih tekovina narodnih i odbranu nacionalnog jedinstva, od zavojevačkih težnja spolja.

Udruženo učiteljstvo Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca, svesno svoje velike uloge u životu našeg ujedinjenog naroda; svesno svojih dužnosti i svojih prava; svesno svojih klasnih interesa stvara od svih dosadašnjih pokrajinskih organizacija jednu organizaciju sa centralom u Beogradu, i poziva sve neorganizovane drugove i drugarice da mu pristupe.

Završjući solidarisanje u svima pitanjima učiteljstva srpskog, hrvatskog i slovenačkog, Kongres izjavljuje, da je centralna uprava organizacije u Beogradu predstavnik svega učiteljstva u Kraljevini Srba, Hrvata i Slovenaca, koje je, jedno telo i jedna duša, i tako hoće da ostane.

Iz manifesta I. kongresa UJU u Beogradu, 18. jula 1920.

Ideja narodnega edinstva ni politična in ne strankarska ideja, ampak je nujna državna potreba in ideja, ki mora spajati nas vse, da bomo na podlagi nje enotni in močni, ter da z njo potenciramo vse, kar nas spaja in veže ter ustvarja temelje za močno državo.

Ideja verske strpnosti je istotako nujna potreba v naši državi, da ne potenciramo činjenic, ki nas razdvajajo; nujna potreba je zaradi danih razmer in historičnih dejstev, ker so nas naši nasprotniki v preteklosti z versko nestrp-

nostjo razdvajali in so zasejali s tem umetno sovraštvo med nas.

Obe ideji sta torej temeljni ideji za našo državo in sta nujna potreba za njo, ker potencirati to, kar nas druži in odstraniti ono, kar nas razdvaja; zato moramo smatrati idejo narodnega edinstva in verske strpljivosti za predpogoj obstoja naše države in za temelj močni državi.

Zato moramo odstraniti vse, kar slabi te ideje!

Te ideje moramo torej zasajati v najširše kroge naše države in jih utrditi v teh masah; in kdo je bolj poklican za to kakor učiteljstvo in šola, ki naj okrepi potom mladine na temelju teh idej našo državo.

Misel narodnega edinstva in verske strpnosti mora biti danes za nas naša temeljna država, misel ki jo mora gojiti vsak učitelj in vsaka šola!

V globokem prepričanju tega pravca se je udružilo leta 1920, vse nacionalno misleče učiteljstvo države v UJU in danes šteje armada na tem temelju združenih prosvetnih delavcev že do 14.000 jugoslovenskega učiteljstva.

Komaj 2000 je učiteljstva izven UJU, ki še blodi in jemlje za temelj svojega mišljenja zablode raznih separatističnih frakcij in strank, in na škodo močne države goji in neti versko nestrpnost in plemenski separatizem. Ti ne marajo pripoznati državnega temelja, na katerem naj zidamo svojo stanovsko in prosvetno stavbo in so jim gesla političkih strank višja od temeljnih državnih idej in višja od stanovske neodvisnosti, Udinjane državi in njenim idejam smatrajo za hlapčevstvo, ne smatrajo pa za ponižanje hlapčevanja, ki ga sami opravljajo pri političnih strankah na kvar temeljnim državnim idejam in na škodo močni naši državi.

Nimajo toliko poguma, da bi se odrekli državnim službi, če ne priznavajo glavnih temeljev, na katerih bazira predpogoj njene moči, ampak sabotirajo državo s svojim plemenskim separatizmom in versko nestrpnostjo, ki ga na ljubo političnim strankam širijo v mase in v mladino. Idejno niso oni v službi države, ampak v službi strank!

Dobro videč, da je tudi v našem stanu v državi predpogoj močnemu Udruženju opustitev vsakega plemenskega in verskega stališča, da je samo stanovski temelj prešibak, če mu ne da-

mo širše obče državne baze, ter da je končno z našim poklicem samim združena in je nam kot državnim uradnikom še posebej dana naloga utrjevati temelje za močno državo, si je UJU postavilo na čelo stanovskega Udruženja kot vodilno idejo državno in narodno edinstvo in versko strpnost, ki naj daje tako naši državi, kakor našemu stanovskemu združenju neizpodbitno bazo za obstoj.

Tako je sprejelo UJU že v prva pravila temelj državnega in narodnega edinstva ter popolne verske in politične svobode na tem temelju. To se pravi: UJU se je s tem deklariralo za strogo nacionalno organizacijo na temelju državnega nacionalizma, ki negira plemenski separatizem; deklariralo se je za interkonfesionalno organizacijo, ki negira upravičenost vsakega verskega poudarka v organizaciji ter zahteva versko strpnost do vseh članov raznih ver v organizaciji; proklamiralo je pa tudi organizacijo za nepolitično in nestrankarsko.

Kdor hoče vstopiti v organizacijo, mora brezpogojno pripoznati vse troje teh načel in mora v tem duhu delovati v organizaciji, ker so to osnovni temelji za močno stanovsko združenje v državi in predpogoj za uspešno nemoteno stanovsko delo.

Iz tega pa že tudi sledi, da nimajo upravičenosti do obstoja učiteljske stanovske organizacije, ki bazirajo na temelju plemenskega separatizma, kakor je to Savez Hrvatskih Učiteljev; ne one, ki bazirajo na temelju verskega fanatizma, kakor je to Slomškova zveza, ker s tem

Predsednik „Slomškove zveze“ bi rad v zvezi z g. Milutinom Stankovićem omajal UJU.

(Odgovor na „Slovenčeve“ napade v zadnjem tednu.)

Vse strune so popokale, ni se posrečilo g. Ivanu Štruklju očrnuti posameznih vodilnih mož Pov. UJU, čeprav je na nje bruhal v »Slovencu« dan na dan ostudno gnojnico laži in jim naprtaval odgovornost za vse dogodke v zadnjem času in čeprav je dobro vedel, da niso s temi dogodki v nobeni zvezi.

Vrgel je famozno okrožnico preko Pov. UJU na okrajna društva in najel tam svoje priganjače, da bi napravil razdor v organizaciji ter je podpiral svojo akcijo v »Slovencu« z raznimi noticami.

Toda zaman, ni šlo!

Sedaj si je izmislil novo metodo. Uporabi hoče za razdor v UJU g. Milutina Stankovića, bivšega predsednika UJU.

slabe temeljne državne ideje in so le privesek plemensko in versko opredeljenih političnih strank. Posebno kot organizacije državnega uradništva, ki imajo gojiti le baze, ki krepke državo in jo napravljajo močno, nimajo pravice do obstoja v naši državi. Enako je tudi nemogoča stanovska organizacija, ki bi bila osnovana in bi bazirala na temelju tega pravca in bi obstojala iz pristašev ene politične stranke, torej na političko strankarski bazi, kakor si jo zamišlja tov. Milutin Stanković, ki hoče baje osnovati posebno učiteljsko organizacijo iz političnih Davidovičevih učiteljev-demokratov.

Vse te organizacije imajo že v sebi smrtno kal, ki jih napavlja nesposobne za kako močno državno stanovsko tvorbo.

Vsaka stanovska organizacija, ki je osnovana na narodno plemenskem, katerikoli verskem ali strankarsko političnem temelju, je kot državna stanovska organizacija nemogoča.

Zato upravičeno UJU neizprosno vztraja na temelju ideje državnega in narodnega edinstva, verske strpljivosti in je proti temu, da bi se v organizaciji ustvarjala kaka razmerja po strankarsko politički opredeljenosti, ker je le taka mogoča kot državna organizacija in bo le s tem močna stanovska organizacija v državi. Od teh temeljev pa ne sme popustiti ni za las, ne sme dopustiti, da bi se rušili ti temelji in jih mora zahtevati kot predpogoj za vstop in delo v organizaciji.

Z bombastičnim geslom »Za neodvisno stanovsko organizacijo učiteljstva v Jugoslaviji!« agitira sedaj v »Slovencu« za novo Udruženje učiteljstva v Jugoslaviji, namreč za združitev Slomškarjev, separatističnih hrvatskih učiteljev in Stankovičevih političnih pristašev.

Pri tem pa postaja naravnost smešen, ker ne pozna prav nič razmer.

Predvsem računaj napačno, če meni, da se bo srbsko učiteljstvo — Stankovičevi politični pristaši — ločilo od UJU, ki je osnovano na temelju narodnega in državnega edinstva in se bo pridružilo hrvatskemu in slovenskemu separatističnemu učiteljstvu, ki vedno govori, da nas loči posebna narodnost, krščanstvo in križ.

Moja prva učiteljska služba.

(Dalje.)

Nekako čez pol leta sem pobral za mežnarenje in orglanje svojo prvo bero. Kmetje so me bili tedaj že vzljubili in dali so mi precej raznovrstnih poljskih pridelkov. Poln voz mi je pripeljal voznik, s katerim sva po vaseh pobirala to bero. Vesel sem je bil, a žal, le kratak čas. Ko je župnik zagledal moj voz naložen z bero, je ukazal vozniku, naj zapelje k njemu. Vzel jo je za hrano, meni pa je ostalo le borih pet goldinarjev mesečne plače. Tako ne more iti dalje, sem si mislil, otresti se moram župnika na vsak način. Takoj sem pisal svojemu stricu, naj mi pošlje 50 gld. Ko sem prejel denar, sem se napotil v Karlovec in si kupil potrebno opravilo, obenem pa sem pisal svoji sestri, naj pride k meni. Medtem se je mežnar že izselil iz mojega stanovanja in dal sem ga prebeliti in očediti. Ko je prišla sestra, sva si urečila svoje gospodinjstvo. Od tedaj se mi je godilo bolje; opravljal sem šolo ter cerkvenikove in organistove posle, a zvonjenje je oskrbovala moja sestra.

Nekega vročega popoldne se grem kopat v Kulpo. Jedva sem se dobro zmočil, že začujem, da v naši cerkvi zvoní. Hitro se napravim in hitim gledat, kdo

LISTEK.

Misterij duše.

(Poljudni pregled psihijatrije. Spisal dr. Fr. Göstl, primarij-vodja zavoda za umobolne v Ljubljani.)

Malo knjig je izšlo zadnja leta v slovenski literaturi, ki bi jih bilo sprejelo občinstvo s takim zanimanjem kakor »Misterij duše« izpod peresa izkušenega psihijatra dr. Fr. Göstla. Nenavadna napetost, s kojo segajo po knjigi radovedne roke, pa ne gre na rovašč tistega splošnega okultizma, ki se pojavlja po vsaki vojski iz mističnih globin utrujenih in onemoglih duš, ampak izvira iz knjige same. »Misterij duše« nudi v formalnem in stvarnem oziru res nekaj novega posebno za tiste, ki jim je po poklicu izročeno vodstvo in vzgoja človeških duš.

Moderna psihologija prodira vedno globlje v skrivnostno brezno človeške duše, neprestano vro iz njega novi problemi podzavesti in dušne mehanizacije, problemi sugestije, avtosugestije in hipnoze, problemi metopsihologije, diferencialne in kritične psihologije, predvsem pa problemi praktične psihologije (psihotehnike), med kojimi predstavljajo sedanja šolska in eksperimentalna pedagogika le neznamen del. Vsa znanstvena pedagogi-

ka sloni na psihologiji in napreduje vzporedno z razvojem psihologije.

Danes si sploh misliti ne moremo modernega pedagoga brez korenite psihološke izobrazbe. Ako omogočuje že psihologija zdrave duše pravo umevanje pedagoških nalog, koliko več smemo pričakovati od psihologije bolne duše, psihopatologije, psihijatrije. Tu je izpolnil primarij dr. Fr. Göstl naravnost vpijočo vrzel, za kar mu bodo vedeli hvalo zlasti slovenski pedagogi.

Tudi v formalnem oziru smo dobili z »Misterijem duše« dolgo pogrešano novost. Pisatelj se namreč odlikuje z redko spretnostjo, da nam podaja znanstveno snov v lahki in zanimivi obliki. Posamezna poglavja se čitajo zabavno kakor duhoviti feljtoni, niti pozorni bralec ne slutí, da mu odgrinja in pojasnjuje avtor temne, tisočletne probleme. Kakor nazorne ilustracije poživljajo celoto iz lastne, bogate izkušnje navedeni primeri.

Dandanes posveča država in javnost osobito pozornost velikim ljudskim boleznim telesa: alkoholizmu, tuberkulozi in spolni infekciji. Nikdo pa se ne spomni najnevarnejše ljudske bolezni duha — nevednosti, ki zaprečuje s fanatično vraževnostjo vsak trajen napredek prosvete.

In v prvi vrsti se bori slovenski učitelj proti tej pogubni ljudski epidemiji

vraževnosti. Ljudsko dušo zastirajo še vedno sence vražaste fantazije, še vedno je ljudstvo prepričano o nadprirodni istinitosti različnih prikazni (halucinacij), obsedenosti, ciganskih čarovnic, zamaknjenih in čudodelnih devic — la Vodiška Johanca itd. Tudi tukaj nastopa dr. Fr. Göstl z avtoritativno jasnostjo in izvršuje s svojo poljudno-znanstveno knjigo prvovrstno prosvetno delo. Svetloba pada v najtemnejše koticke ljudske duše in vraževni strah beži pred resnico. Iz Göstlove knjige bo zajemal slovenski učitelj kakor iz bogate zakladnice snov za ljudska predavanja o najusodnejši socialni bolezni — ljudski vraževnosti.

Zelimo samo, da nas avtor skoro razveseli z drugo izdajo »Misterija duše« v razširjeni obliki. Hvaležni mu bomo zlasti za uvodno poglavje o normalni in diferencialni psihologiji, ki naj postane osnova in okvir tudi sledeči psihopatologiji. Na koncu naj bi pridal še pregledno »kritično psihologijo«, posredujočo med psihologijo zdrave in bolne duše, opozarjajočo na prehode med zdravjem in boleznijo, povdarjajočo relativnost vseh bolezenskih simptomov. Tako olajša hipohondron muke samozasledovanja ter prepreči zlorabo psihijatrije zlohotnim jezikom in tudi — strokovnjakom.

Dr. Franc Derganc.